

Przełożony Starszeństwa Żydów

Kategorie: Instytucje

Niem. der Älteste der Juden. Oficjalny tytuł i nazwa stanowiska nadanego Mordechajowi Chaimowi Rumkowskiemu 13 października 1939 r. w nominacji podpisanej przez niemieckiego komisarza miasta Alberta Leistera. Polskie tłumaczenie nazwy pojawiło się już w październiku 1939 r. i nie było dosłownym tłumaczeniem niemieckiego terminu Der Älteste der Juden – „najstarszy z Żydów”. Nazwa ta widniała na oficjalnych dokumentach i pieczęciach, którymi posługiwał się Rumkowski w korespondencji.

„Starszeństwo Żydów”, to Rada Starszych (niem. Ältestenrat, vide), której powołanie nakazano w rozkazie Reinharda Heidricha z 21 września 1939 r., a która powołana została 16 października na podstawie mianowania przez Rumkowskiego 31 wybranych działaczy społecznych i politycznych (vide Rada Żydowska). Biura sekretariatu Przełożonego Starszeństwa Żydów mieściły się początkowo na Południowej 19, następnie od wiosny 1940 r. przy pl. Kościelnym 4 (vide), a później w specjalnie wybudowanych barakach na [Bałuckim Rynku](#) (vide). 6 lutego 1944 r. na rozkaz władz z Zarządu Getta (vide) siedzibę Przełożonego Starszeństwa Żydów przeniesiono na ul. Łagiewnicką 23, gdzie pozostała do likwidacji getta.

W początkowym okresie wojny kompetencje Przełożonego Starszeństwa Żydów odpowiadały obowiązkowi przewodniczącego zarządu Gminy Żydowskiej. Stopniowo wyklarował się model zarządzania administracją z centralną rolą Przełożonego, nazywanego w getcie [Prezesem](#) (vide). Formalnie Przełożony Starszeństwa Żydów był jednostką zwierzchnią wszystkich wydziałów administracji żydowskiej getta. Organem doradczym była Rada Starszych, której rola ulegała stopniowej marginalizacji.

Rumkowski koordynował powstawanie i nadzorował jednostki administracji przez Wydział Prezydialny (vide), nazywany Sekretariatem Prezydialnym. Po utworzeniu getta jednostka uległa reorganizacji. Do obsługi kancelarii Przełożonego Starszeństwa

Żydów powołano [Centralny Sekretariat](#) (vide) kierowany przez Dorę Fuchs (vide) zlokalizowany na Bałuckim Rynku.

Adam Sitarek

Źródła

APŁ, 278/728, k. 2.

Encyklopedia, s. 22-23, Baluter-Ring; Historia getta... [w:] Kronika, t. 5, s. 3-5.

A. Sitarek, „Otoczone drutem państwo”. Struktura i funkcjonowanie administracji żydowskiej getta łódzkiego, Łódź: Instytut Pamięci Narodowej 2015, s. 95.

Tagi

administracja żydowska | język getta | system prawny w getcie

Data aktualizacji: 29-01-2026

Data dodania: 03-09-2025